

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Задорожний З.-М. В.

« 24 » 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з дисципліни «Енциклопедія законодавства»
рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 08 Право
спеціальність – 081 Право
освітньо-наукова програма – Право**

Тернопіль – ТНЕУ

2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЗАКОНОДАВСТВА»

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЗАКОНОДАВСТВА»

Дисципліна «Енциклопедія законодавства»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань (шифр, найменування) – 08 Право	Статус дисципліни: вибіркова дисципліна з циклу професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 1	Спеціальність (шифр, найменування) – 081 Право	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти – третій (освітньо- науковий), ступінь доктора філософії	Аудиторні години - <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 12 год.</i>
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: <i>Денна – 120 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 2		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Енциклопедія законодавства»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета курсу «Енциклопедія законодавства» – сформуванню у аспірантів знання про становлення і розвиток національної системи законодавства з історико-правової та теоретико–практичної точки зору; про основні закономірності та принципи законодавчого регулювання суспільних відносин, поняття, ознаки, типологію та вимоги до оформлення законів з метою досягнення їх максимальної ефективності а також опанування основними практичними навичками підготовки якісних проектів нормативно-правових актів, та способами їх застосування у професійній діяльності юриста.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного оволодіння курсом «Енциклопедія законодавства» необхідна наявність знань, які здобувачі отримують із дисциплін «Філософія науки», «Методологія та організація наукових досліджень», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Іноземна мова в наукових дослідженнях», «Методика виконання дисертаційної роботи», «Емпіричні методи та інформаційно-аналітичні технології у наукових пошуках».

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- навички критичного аналізу історіографії і джерельної бази з «Енциклопедія законодавства» та виявлення маловивчених або залишених поза увагою аспектів;
- вміння визначити ціннісно-нормативні принципи аналізу різних типів нормопроекування;
- здатність формувати особисту політичну і громадянську позицію;
- здатність зрозуміти зміст універсального загальноєвропейського та українського конституційного принципу верховенства права,;
- вміти застосовувати право в узгодженості з принципами верховенства Конституції та закону;
- креативність, здатність до системного мислення;
- юридична грамотність, уміння застосовувати норми правової культури;
- здатність усвідомлювати реалії юридичної дійсності;
- уміння і готовність використовувати знання про відносини у дійсному світі, розуміти причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства;
- здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для застосування їх у сфері права

2.4. Результати навчання.

У результаті вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні знати:

- основний зміст всіх розділів програми, вільно володіти термінологічним апаратом Енциклопедії законодавства;
- передумови виникнення енциклопедії законодавства, її предметну, методичну і функціональну особливість;
- теоретичні джерела і практичні засади енциклопедії законодавства;
- особливості міжнародно-правового досвіду правил нормопроекування та їх значення для становлення і розвитку національної системи законодавства;
- типологію та вимоги до оформлення законів з метою досягнення їх максимальної ефективності;
- основні навички підготовки якісних проектів нормативно-правових актів;

– методологічний потенціал енциклопедії законодавства у реалізації міждисциплінарних досліджень;

– умови формування автономної особистості як суб'єкта права і її правосвідомості.

*Здобувачі вищої освіти повинні **уміти**:*

– на основі ґрунтовного знання енциклопедії законодавства опанувати самостійним стилем мислення, засвоїти специфіку основних закономірностей та принципів законодавчого регулювання суспільних відносин;

– розкрити специфіку головних задач правової політики;

– застосувати принципи енциклопедії законодавства до правового аналізу та розв'язання конкретних юридичних проблем;

– аналізувати першоджерела з енциклопедії законодавства і виробити власну позицію стосовно актуальних правових проблем;

– обґрунтувати можливості і позитивне значення бачення сучасних правових проблем у його сумірності з нормами моралі;

– доводити актуальність енциклопедії законодавства як практичної складової підготовки сучасного фахівця юриста;

– здійснити правове розмежування понять і принципів законодавчого процесу.

*Здобувачі вищої освіти повинні **набути**:*

а) мисленнєві уміння (критичне, логічне, аналітичне, творче мислення);

– логічно та обґрунтовано доводити до оточуючих власні думки та переконання;

– уміння визначати і застосовувати теоретичні поняття з курсу для аналізу й пояснення правових явищ та процесів;

– уміння ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань правових концепцій та зіставляти різні його інтерпретації;

– брати участь у дискусіях з дотриманням логічних законів і етико-психологічних правил;

– послідовно і доказово обстоювати свої погляди, якщо вони спрямовані на конструктивне вирішення питання;

б) мовленнєві уміння (техніку та якість мовлення, мовленнєва виразність):

– уміння доступно і переконливо висловлювати думки, використовувати виражальні можливості мови для опису концептуальних положень енциклопедії законодавства;

– реагувати мовними засобами на правові проблеми;

– розпізнавати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконування та маніпуляції;

– вести аргументовану дискусію на відповідну тематику;

– читати і розуміти перекладені та адаптовані українською літературною мовою писемні джерела, авторські публікації з проблем енциклопедії законодавства;

– творити українською мовою (усно і письмово) тексти правового змісту.

– володіти розвиненою лінгвістичною культурою, мовним етикетом, естетичним сприйняттям слова, мовною інтуїцією (відчуттям мови);

в) комунікативні уміння (інтерактивні, емоційно-експресивні, комунікативні):

– вміння переконувати інших вивіреною словом, досконалою риторикою, точною логікою, грамотністю думок;

– слухати і чути співрозмовника чи опонента, формулювати питання різних типів у гідній формі, подавати доречні репліки, коректно вступати в розмову, доповнювати тему бесіди або аргументовано заперечувати по суті предмету обговорення;

– виступати з науковими повідомленнями і доповідями, яскравою та переконливою публічною промовою на доступну тему і в різних жанрах з добре вивченого предмета і при цьому вміти коректувати її форму і тактику відповідно до інтересів та настрою аудиторії.

3. Програма навчальної дисципліни «Енциклопедія законодавства»

Змістовий модуль 1. Вступ до «Енциклопедії законодавства». Предмет «Енциклопедії законодавства».

Тема 1. Предмет і методологія курсу “Енциклопедія законодавства”. Законність як умова побудови правової держави. Теорія закону

Значення курсу для формування знань майбутнього юриста. Завдання курсу “Енциклопедії законодавства”. Предмет, об’єкт та методологія даної науки. Застосування загальних методів дослідження юридичних наук та спеціально-наукових методів, які використовуються для вивчення курсу. Зміст історичного, проблемно-концептуального методу. Системний підхід до вивчення курсу. Енциклопедія законодавства як соціальна наука. Співвідношення енциклопедії права, загальної теорії права, філософії права та соціології права.

Поступальність, наступність періодів формування системи законодавства України. Неперервність розвитку правової системи і системи права. Сутність порівняльно-правового методу. Взаємозв’язок енциклопедії законодавства з іншими юридичними науками.

Законність як основа нормальної життєдіяльності суспільства. Проблема законності як одна з центральних у загальній теорії держави і права. Основні наукові підходи до розуміння поняття законності. Сучасна альтернатива розуміння законності як суворого і неухильного дотримання, виконання і застосування законів, а також належного використання передбачених у них прав (свобод) громадянами та іншими суб’єктами права.

Об'єктивні та суб'єктивні чинники законності. Законність як особливий соціальний феномен.

Правове регулювання як найвагоміший різновид соціального регулювання. Закон як основна категорія законодавчої системи країни. Проблема змісту і форми права та її вирішення шляхом прийняття правового закону. Юридичне та природне розуміння поняття "закон". Поняття та принципи законності. Закон як один із видів соціального регулювання. Зв'язок та залежність закону від законодавчої системи в якій він існує. Взаємозв'язок змісту та форми закону. Основні ознаки закону. Співвідношення закону з іншими нормативно-правовими актами. Неможливість виконання функцій закону адміністративними чи іншими нормативними актами. Неприпустимість змішування нормативних з іншими ненормативними актами. Межі відображення моралі та релігії в законодавчих актах держави. Типологія законів: 1) конституції; 2) конституційні закони; 3) звичайні закони; 4) закони, які затверджують інші нормативні акти. Звичайні тематичні закони, закони, як основи законодавства і кодекси. Відмінність між актами по застосуванню диспозицій, та актами по застосуванню санкцій правових норм. Загальне поняття законодавчої техніки. Основні способи побудови статей законів в залежності від відображення структури норми права. Порядок видання, оприлюднення та вступу в силу законів.

Література: 1, 2, 4, 6, 9, 12, 13, 14, 15, 19, 28, 31, 46.

Тема 2. Міжнародно-правові стандарти регулювання правотворчого процесу

Відкритість законодавчого процесу як основний принцип демократичної держави. Особливості відкритих та закритих правових та законодавчих систем. Особливості регулювання та організації правотворчого процесу в провідних демократіях світу: США, Швеція, Франція, Великобританія, Польща та ін.

Особливості процесу підготовки нормативно-правового акта. Вимоги щодо можливості ознайомлення з проектом нормативного акта громадськості (Інтернет, консультації, професійна та громадська експертиза). Необхідність врахування в законопроекті вимог Конвенції про захист прав і основних свобод людини. Практика обов'язкового дослідження рішень Європейського суду з прав людини при підготовці проекту закону. Світова практика адміністраторів міністерств, що займаються розробкою, узгодженням та підготовкою законопроектів.

Досвід провідних демократичних країн з підготовки професійних нормопроектувальників.

Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити до нього. Правовий інструментарій правотворчості в контексті інтеграції України в ЄС

включає в себе всі допустимі правові засоби виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також прийнятої на її основі Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка є основним дороговказом та планом дій для української держави з метою набуття в перспективі повноправного членства в ЄС.

Література: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 15, 18, 19, 21, 22, 26, 30, 36.

Тема 3. Нормотворча діяльність як правова форма реалізації державної правової політики

Поняття правової політики як специфічної правової категорії, її зміст, місце в системі інших видів політики. Проблеми законодавчого регулювання основ внутрішньої та зовнішньої політики України. Найважливіша властивість правової політики – наявність державно-вольового характеру та владно-імперативного змісту. Теоретичне обґрунтування існування специфічної правової політики, а не лише «державної політики в правовій сфері». Поняття правової політики у вузькому і широкому розумінні. Право і правова система не лише як об'єкт правової політики, але одночасно і як основний засіб її реалізації. Відмінність правової політики від правової ідеології. Принципи і напрями правової політики і нормотворча діяльність.

Головна задача правової політики – нормативно-правове забезпечення реформ, які проводяться в державі. Головні принципи правової політики, на основі яких вона повинна розроблятися і здійснюватися: 1) соціальна обумовленість; 2) наукова обґрунтованість; 3) стійкість і передбачуваність; 4) легітимність і демократичний характер; 5) гуманність і моральні основи; 6) справедливість; 7) гласність; 8) поєднання інтересів особи і держави; 9) пріоритетність прав людини як високої соціальної цінності; 10) відповідність основним положенням законодавства Європейського Союзу і міжнародного права. Зміст та межі правової політики. Основні пріоритети сучасної української правової політики.

Література: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 39.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми «Енциклопедії законодавства»

Тема 4. Теоретико-прикладні аспекти законотворення. Правотворчий процес в галузі підзаконних нормативно-правових актів

Вимоги до проектів нормативно-правових актів. Проблема відсутності в Україні закріпленого в законодавстві переліку правил, підготовки нормативно-правового акта. Характеристика актів, що встановлюють окремі вимоги до проектів відповідних видів нормативно-правових актів.

Поняття і принципи законодавчого процесу. Процедура прийняття рішення про підготовку відповідного проекту нормативно-правового акта як початок правотворчого процесу. Поняття та правовий статус робочої групи по підготовці проекту нормативно-правового акта. Порядок утворення

робочої групи : 1) може бути утворена на виконання доручення вищестоящого органу; 2) може бути утворена за власною ініціативою органом, на який покладено обов'язок підготувати проект нормативно-правового акта. Особи, що повинні бути включені до робочих органів групи (представники центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також народні депутати України, представники інших органів, представники громадських організацій, науковці, до складу робочої нормопроектної групи включаються представники всіх органів, яких безпосередньо стосується розробка проекту). Функції та порядок роботи робочої групи. Оптимальні етапи підготовки правового акта: 1) розроблення концепції акта; 2) формулювання тексту проекту акта на основі обраної концепції. Відомості про закордонне законодавство та практику його застосування, про досвід регулювання відповідних питань у закордонних країнах, як важливий матеріал для підготовки тексту проекту. Участь громадськості у підготовці проекту, як необхідна умова якісного правотворення.

Основні вимоги до підготовки проекту закону. Лінгвістичні, граматичні, логічні та формально-правові складові підготовки проекту закону. Попереднє обговорення, доопрацювання й узгодження проекту. Експертиза Міністерства юстиції України проекту закону на відповідність законодавству, а також основним положенням законодавства Європейського Союзу. Уніфікація термінології нормативно-правових актів. Законодавчі дефініції. Критерії перевірки законодавчих актів.

Мова права як цілісна комунікативно-галузева підсистема літературної мови з певним набором характерних лінгвостилістичних і структурно-жанрових ознак, зумовлених специфікою правової сфери та комунікативно-професійними потребами в ній. Як надзвичайно важлива й соціально значуща сфера мовної комунікації, що забезпечує нормативно-правове регулювання діяльності суспільства.

Проблема реалізації права законодавчої ініціативи в діяльності українського парламенту. Роль комітетів у законодавчій діяльності парламенту. Процесуальний порядок розгляду законопроектів у Верховній Раді України, порядок прийняття і вступу в юридичну силу законів.

Класифікація підзаконних нормативно-правових актів та органів, наділених повноваженнями щодо їх прийняття. Основні правила підготовки підзаконних нормативних актів. Поняття діловодства в галузі нормопроекування. Неприпустимість врегулювання правовідносин підзаконними нормативно-правовими актами, у разі якщо вони регулюються актом більшої юридичної сили. Державна реєстрація нормативно-правових актів, як спосіб їх оптимізації. Проведення правової експертизи нормативно-правового акта. Підстави прийняття рішення про відмову в реєстрації нормативного акта. Ухвалення рішення щодо його державної реєстрації. Ведення обліку нормативно-правових актів шляхом включення їх в Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів. Інститут скасування рішень про державну реєстрацію нормативних актів, як механізм усунення недоліків правотворчого процесу.

Література: 1, 2, 4, 5, 6, 8, 12, 13, 15, 16, 19, 25, 31, 32, 35.

Тема 5. Проблеми систематизації і тлумачення нормативно-правових актів. Правові колізії та способи їх подолання

Систематизація законодавства як діяльність з впорядкування чинних нормативно-правових актів у єдину узгоджену систему, з метою забезпечення ефективного правового регулювання.

Поняття і необхідність тлумачення права. Елементи тлумачення правових норм. Характеристика основних чинників специфіки тлумачення норм права, з огляду на подвійну природу цього явища. Можливі протиріччя між формою і змістом права як необхідна умова тлумачення. Тлумачення індивідуального та загального правового регулювання. Види тлумачення. Характеристика способів тлумачення нормативно-правових актів. Граматичний спосіб тлумачення: логічні перетворення, виведення норм із норм, висновки, висновки з понять, висновки за аналогією, висновки від протилежного, доведення до абсурду. Систематичний спосіб тлумачення. Історико-політичний спосіб тлумачення. Телеологічне (цільове). Спеціально-юридичне тлумачення. Основні функції тлумачення.

Особливості тлумачення норм права за допомогою законодавчих дефініцій.

Характеристика інтерпретаційно-правових актів, як форми тлумачення. Класифікація інтерпретаційних актів. Вимоги до тлумачення нормативно-правових актів та оформлення інтерпретаційно-правових актів.

Поняття, ознаки та аспекти прояву правових колізій. Причини наукового інтересу у вивченні правових колізій. Соціальні протиріччя, як одна із детермінант юридичних колізій. Характеристика об'єктивних та суб'єктивних причин виникнення правових колізій. Проблема теоретичного наукового визначення правової колізії. Класифікація правових колізій за: I. характером причин, що породжують колізії – а) правові колізії, що виникають внаслідок розвитку самих суспільних відносин; б) правові колізії, що є наслідком дії суб'єктивних факторів; II. юридичною силою нормативних актів, що вміщують колізуючі норми (вертикальні колізії) – а) колізії норм національного законодавства та норм міжнародного права; б) колізії норм національного законодавства; III. колізії, що існують між нормами, що мають рівну юридичну силу (горизонтальні колізії); IV. колізії між структурними елементами норм права; V. колізії, що виникають внаслідок протиріччя між нормами, що вміщуються в нормативно-правових актах, та нормами, що вміщуються в акті тлумачення; VI. за суб'єктами правового регулювання

Характеристика прогалін в законодавстві, що є причинами виникнення правових колізій. Правові колізії у сфері права. Характеристика колізійних норм. Специфіка колізійних норм, як засобу подолання колізій. Види та особливості колізійних норм.

Література: 2, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 34, 38, 39, 40.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Енциклопедія законодавства»

(денна форма навчання)

n/n	Теми	Аудиторні заняття	Сам. робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО «ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ЗАКОНОДАВСТВА». ПРЕДМЕТ «ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ЗАКОНОДАВСТВА».			
1.	Тема 1. Предмет і методологія курсу “Енциклопедія законодавства”. Законність як умова побудови правової держави. Теорія закону.	4	25
2.	Тема 2. Міжнародно-правові стандарти регулювання правотворчого процесу.	6	25
3.	Тема 3. Нормотворча діяльність як правова форма реалізації державної правової політики.	4	25
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ «ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ЗАКОНОДАВСТВА».			
4.	Тема 4. Теоретико-прикладні аспекти законотворення. Правотворчий процес в галузі підзаконних нормативно-правових актів.	8	25
5.	Тема 5. Проблеми систематизації і тлумачення нормативно-правових актів. Правові колізії та способи їх подолання.	8	20
ВСЬОГО		30	120

(заочна форма навчання)

n/n	Теми	Аудиторні заняття	Сам. робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО «ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ЗАКОНОДАВСТВА». ПРЕДМЕТ «ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ЗАКОНОДАВСТВА».			
1.	Тема 1. Предмет і методологія курсу “Енциклопедія законодавства”. Законність як умова побудови правової держави. Теорія закону.	2	27
2.	Тема 2. Міжнародно-правові стандарти регулювання правотворчого процесу.	2	27
3.	Тема 3. Нормотворча діяльність як правова форма реалізації державної правової політики.	2	27
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ «ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ЗАКОНОДАВСТВА».			
4.	Тема 4. Теоретико-прикладні аспекти законотворення. Правотворчий процес в галузі підзаконних нормативно-правових актів.	2	30
5.	Тема 5. Проблеми систематизації і тлумачення нормативно-правових актів. Правові колізії та способи їх подолання.	4	27
ВСЬОГО		12	138

5. Самостійна робота

Під час вивчення дисципліни «Енциклопедія законодавства» здобувачі

виконують самостійні завдання. Метою даних завдань є розвиток навиків самостійної творчості, а також кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

У процесі підготовки самостійної роботи здобувач набуває вміння працювати із доктринальними джерелами, нормативною базою України, судовою практикою, робити обґрунтовані висновки, а також логічно викладати свої думки у власному науковому дослідженні. Крім того, самостійна робота здобувача є однією із форм перевірки знань, яка вказує на рівень оволодіння ним теоретичним матеріалом та необхідними навичками.

<i>№ n/n</i>	<i>ТЕМАТИКА</i>	<i>кількість годин денна форма</i>	<i>кількість годин заочна форма</i>
1.	Предмет енциклопедії права та її завдання.	1	2
2.	Об'єкт та методологія енциклопедії законодавства.	1	2
3.	Проблеми наукового статусу енциклопедії законодавства.	1	2
4.	Взаємозв'язок енциклопедії законодавства з іншими юридичними науками.	1	2
5.	Значення курсу для формування майбутнього юриста.	1	2
6.	Характеристика закону як основної категорії законодавчої системи країни.	1	2
7.	Проблема змісту і форми права та її вирішення шляхом прийняття правового закону.	1	2
8.	Юридичне та природне розуміння поняття "закон".	1	2
9.	Поняття та принципи законності.	1	2
10.	Зв'язок та залежність закону від законодавчої системи в якій він існує.	1	2
11.	Взаємозв'язок змісту та форми закону.	1	2
12.	Основні ознаки закону. Співвідношення закону з іншими нормативно-правовими актами.	1	2
13.	Межі відображення моралі та релігії в законодавчих актах держави.	1	2
14.	Відмінність між актами по застосуванню диспозицій, та актами по застосуванню санкцій правових норм.	1	2
15.	Загальне поняття законодавчої техніки.	1	2
16.	Основні способи побудови статей законів в залежності від відображення структури	1	2

	норми права.		
17.	Порядок прийняття, оприлюднення та вступу в силу законів.	1	2
18.	Законність як основа нормальної життєдіяльності суспільства.	1	2
19.	Основні наукові підходи до розуміння поняття законності.	1	2
20.	Поняття законності в римському цивільному праві.	1	2
21.	Трансформація розуміння законності від феодального суспільства до сучасної держави.	2	2
22.	Сучасні наукові дискусії у визначенні поняття законності.	2	2
23.	Характеристика радянського (легістського) розуміння поняття “Законність”.	2	2
24.	Сучасна альтернатива розуміння законності.	2	2
25.	Об’єктивні та суб’єктивні чинники законності.	2	2
26.	Законність як особливий соціальний феномен.	2	2
27.	Відкритість законодавчого процесу як основний принцип демократичної держави.	2	2
28.	Особливості відкритих та закритих правових та законодавчих систем.	2	2
29.	Особливості регулювання та організації правотворчого процесу в провідних демократіях світу : США, Швеція, Франція, Великобританія, Польща.	2	2
30.	Особливості процесу підготовки нормативно-правового акта країнах ЄС.	2	2
31.	Вимоги щодо можливості ознайомлення з проектом нормативного акта громадськості (Інтернет, консультації, професійна та громадська експертиза) в країнах ЄС.	2	2
32.	Необхідність врахування в законопроекті вимог Конвенції про захист прав і основних свобод людини.	2	2
33.	Практика обов’язкового дослідження рішень Європейського суду з прав людини при підготовці проекту закону.	2	2
34.	Поняття правової політики як специфічної правової категорії.	2	2

35.	Проблеми законодавчого регулювання основ внутрішньої та зовнішньої політики України.	2	2
36.	Поняття правової політики у вузькому і широкому розумінні.	2	2
37.	Принципи і напрями правової політики і нормотворча діяльність.	2	2
38.	Головні принципи правової політики.	2	2
39.	Зміст та межі правової політики.	2	2
40.	Основні пріоритети сучасної української правової політики.	2	2
41.	Поняття "законодавчого", "законопроектного" та "нормотворчого" проваджень.	2	2
42.	Поняття та правовий статус робочої групи по підготовці проекту нормативно-правового акта.	2	2
43.	Порядок утворення робочої нормопроектної групи та її основні завдання.	2	2
44.	Характеристика оптимальних етапів підготовки правового акта.	2	2
45.	Основні вимоги до проектів нормативно-правових актів.	2	2
46.	Характеристика нормативної бази, що регулює правила нормопроекування.	2	2
47.	Лінгвістичні, граматичні, логічні та формально-правові складові підготовки проекту закону.	2	2
48.	Поняття експертизи Міністерства юстиції України проекту закону на відповідність законодавству, а також основним положенням законодавства Європейського Союзу.	2	2
49.	Поняття та оптимальна структура закону.	2	2
50.	Основні вимоги до оформлення структурних елементів закону.	2	2
51.	Граматичні, лінгвістичні та пунктуаційні вимоги до проекту закону.	2	2
52.	Класифікація підзаконних нормативно-правових актів та органів, наділених повноваженнями щодо їх прийняття.	2	2
53.	Основні правила підготовки підзаконних нормативних актів.	2	2
54.	Поняття діловодства в галузі нормопроекування.	2	2

55.	Державна реєстрація нормативно-правових актів.	2	2
56.	Поняття і необхідність тлумачення права.	2	2
57.	Тлумачення індивідуального та загального правового регулювання.	2	2
58.	Характеристика способів тлумачення нормативно-правових актів.	2	2
59.	Характеристика інтерпретаційно-правових актів, як форми тлумачення.	2	2
60.	Класифікація інтерпретаційних актів.	2	2
61.	Вимоги до тлумачення нормативно-правових актів та оформлення інтерпретаційно-правових актів.	2	2
62.	Поняття, ознаки та аспекти прояву правових колізій.	2	2
63.	Причини наукового інтересу у вивченні правових колізій.	2	2
64.	Соціальні протиріччя, як одна із детермінант юридичних колізій.	2	2
65.	Характеристика об'єктивних та суб'єктивних причин виникнення правових колізій.	2	2
66.	Проблема теоретичного наукового визначення правової колізії.	2	2
67.	Класифікація правових колізій.	2	2
68.	Характеристика прогалін в законодавстві, що є причинами виникнення правових колізій.	2	2
69.	Характеристика колізійних норм.	2	1
70.	Специфіка колізійних норм, як засобу подолання колізій. Види та особливості колізійних норм.	2	1
	<i>РАЗОМ:</i>	<i>120</i>	<i>138</i>

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Енциклопедія законодавства» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- залік.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Енциклопедія законодавства» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Найменування	Номер теми
Електронний варіант лекцій, комп'ютерні презентації з дисципліни	1 – 5
Індивідуальні завдання для самостійної роботи (електронний варіант) та кейсові завдання	1 – 5
Тестові завдання (електронний варіант)	1 – 5

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: Навч. пос. – 2 ге вид., змін і доп. Київ: Стилос, 2004. 277 с.
2. Боннер А.Т. Законность и справедливость в правоприменительной деятельности. Москва: Российское право, 2009. 320 с.
3. Дзейко Ж. Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження. Київ: Київ. Ун-т, 2007. 360 с.
4. Енциклопедія законодавства (матеріали до спецкурсу) С. І. Алаїс, С. В. Бобровник, Д. Д. Лилак та ін.; за заг. ред. В. П. Самохвалова. Київ: Український Центр духовної культури, 2003. 228 с.
5. Задирака Н.Ю. Теоретико-правові питання законотворчості: автореферат дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2005. 16 с.
6. Косович В. М. Удосконалення нормативно-правових актів України : техніко-технологічні аспекти : монографія. Львів, 2015. 568 с.
7. Кравчук М.В. Теорія держави права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 524 с.
8. Межі державної влади / За заг. ред. В.П. Самохвалова. Київ: Український Центр духовної культури, 2009. 216с.

9. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: моногр. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки, 2014. 228 с.
10. Павлов С. Правова лексика та юридична термінологія у правових традиціях України. *Юридический вестник*. Київ, 2007. №3. С. 4-12.
11. Подорожна Т.С. Законодавчі дефініції: поняття, структура, функції: монографія. Львів: НАІС, 2009. 196 с.
12. Поляков А.В. К понятию юридической техники / *Юридическая техника: вопросы теории и истории* / под общей ред. Д.И. Луковской. Санкт-Петербург, 2005. С. 24-33.
13. Проблеми тлумачення правових норм: навч.-метод. посіб. / Г. О. Саміло. Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. 145с.
14. Риндюк В. І. Проблеми законодавчої техніки в Україні : теорія та практика : монографія / відп. ред. Ющик О. І. Київ, 2012. 272 с.
15. Теплюк М.О., Ющик О.І. Введення в дію законів України: питання теорії та практики. Київ: Парламентське видавництво, 2011. 200 с.
16. Чабур С.В. Функціонування механізму правотворчості: дисертація на здобуття наукового ступеня к.ю.н. за спеціальністю 12.00.01. Приватний вищий навчальний заклад Університет Короля Данила, Івано-Франківськ, 2018. 235с.
17. Чулінда Л.І. Українська правнича термінологія: навч. посіб. Київ: Магістр – ХХІ століття, 2005. 112 с.
18. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні: Монографія. К.: Реферат, 2007. 640 с.
19. Шутак І. Д. Розвиток теорії та практики юридичної техніки. Харків: Право, 2018. 368 с.
20. Ющик О.І. Теоретичні проблеми законодавчого процесу: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2005. 44 с.

Додаткова література

21. Алексеев С.С. Право: опыт комплексного исследования. Москва: Статут, 2009. 245 с.
22. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: Навч. пос. – 2ге вид., змін і доп. Київ: Стилос, 2004. 277 с.
23. Боброва Т.А. «Негативна» правотворчість: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1(26), 2019. С. 9-13.
24. Боннер А.Т. Законность и справедливость в правоприменительной деятельности. Москва: Российское право, 2009. 210 с.
25. Братусь С.Н. Юридическая ответственность и законность: (очерк теории). Москва, 2010. 204 с.
26. Ведяхин В.М., Ефремов А.Ф. Политические гарантии законности. *Известия вузов. Правоведение*. Санкт-Петербург, 2005. №2. С. 59-72.
27. Венгеров А.Б. Теория государства и права. Москва: Юриспрудент. 2009. 520 с.

28. Дедков Л.Л. Обеспечение законности в общенародном государстве. Минск: Белорусь. 2008. 94 с.
29. Гаврилук Р. Законодавчі дефініції у праві: логіко-гносеологічні, політико-юридичні, морально-психологічні та практичні проблеми. Право України. Київ, 2006. №11. С. 153-157.
30. Дмитриев Ю., Петров С., Амирбеков К. Понятие и принципы конституционной законности. *Право и жизнь*. Москва, 2001. №38. С. 5-26.
31. Зайцев Ю. Поняття Закон та Законність: бачення Європейського суду з прав людини. *Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі*. Київ, 2002. №2. С.9-16.
32. Законотворчість: Участь громадськості у законотворчому процесі. Основні аспекти законодавчого процесу / Базілевич Д.С., Валентайн Е., Вінокуров І.М., Гаращенко М.В., Жугай Н.С., Крижанівський В.П., Нечипоренко Л.О., Рахімкулов Е.Р., Руденко М.О., Сусллова О.І., Фулей Т.І., Чередніченко С.Г. К.: [ФОП Москаленко О. М.], 2013. 232 с.
33. Зінченко О.В. Функції юридичних конструкцій: теоретико-правовий аналіз. Часопис Київського університету права. 2012. №2. С.58-62.
34. Козюбра М. Судова правотворчість: аномалія чи іманентна влативість правосуддя. *Право України*. 2016. № 10. С. 38– 48.
35. Колодій А.М., Олійник А.Д. Державне будівництво і місцеве самоврядування. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 360 с.
36. Комаров С.А., Мальто А.В. Теория государства и права. Москва: НОРМА: ИНФРА, 2001. 440 с.
37. Котюк В.О. Основы держави і права. Навчальний посібник.-3-те вид., доп. і перероб. Київ: Атіка, 2001. 432 с.
38. Кравчук М.В., Кравцова Н.Р. Політичні та правові ідеї Рональда Дворкіна – загально-цивілізаційний стандарт правового житт. Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць ЮФ ТНЕУ / Редкол. та ін. Випуск 3. Тернопіль. 2019. С.5-11.
39. Кравчук М.В., Матола В.Ф. Правова політика в сучасній Україні: сутність, особливості формування та реалізації. Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць ЮФ ТНЕУ / Редкол. та ін. Випуск 1. Тернопіль. 2018. С.29 -36.
40. Любченко П. Практика відновлення судом чинності норм права як форма судової правотворчості. 2019. URL: <http://khrpg.org/index.php?id=1554811508>
41. Нерсисянц В.С. Общая теория права и государства: Учеб. для студ. вузов. Москва: НОРМА; ИНФРА-М, 2008. 539 с.
42. Оніщенко Н.М. Правова система. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2002. 352 с.
43. Петрова Е.А. Механизм конституционного правотворчества в США как проявление конвергенции в праве. *RUDN JOURNAL OF LAW*. 2017. Т. 21. №1. С. 28-52.

44. Подорожна Т.С. Законодавчі дефініції як засоби забезпечення однозначного тлумачення та застосування закону. Підприємництво, господарство і право. Київ, 2008. № 9. С. 10-13.
45. Рибалкін А. Принципи нормотворчої діяльності. Вісник Запорізького юрид. ін-ту. Запоріжжя, 2009. №3 (8). С. 71-74.
46. Римаренко Ю.І., Шкляр Л.Є., Римаренко С.Ю. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2001. 264 с.
47. Рыбаков О. Правовая политика как юридическая категория: понятие и признаки. Журнал российского права. Москва, 2002. № 3. С. 71 – 78.
48. Савайда О.І. Енциклопедія права в системі юридичних наук: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 212 с.
49. Савенко В. В. Імплементація закону у правосвідомість громадянина. Публічне право. 2016. №3. С.241-246.
50. Савенко В. В. Закон у структурі правової реальності: монографія Тернопіль: Астон, 2015. 459 с.
51. Савенко В. В. Закон як засіб правового регулювання суспільних відносин у державі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. Випуск 31. Том 3. 2015. С. 147–150.
52. Савенко В. В. Закон як мотиваційний чинник формування правового світогляду та правовосвідомості людини в умовах громадянського суспільства. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. №1. С. 23-27.
53. Савенко В. В. Концептуалізація структури правової реальності та місця закону в ній. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. №2. С.26-32.
54. Савенко В. В. Нормативний аналіз впливу закону на детермінацію поведінки особи. *Юридичний вісник* № 1/2. 2015. С. 18 – 22.
55. Сарibaєва Г. Техніка систематизації законодавства: постановка проблеми. 2017. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/5/11.pdf>
56. Тихомиров Ю.А. Теории закона. Київ: Наука, 2002. 324 с.
57. Філософія права: Навч. посібник / За заг. ред. М.В. Костицького, Б.Ф. Чміля. Київ: Юрінком Інтер. 2000. 340 с.
58. Харт Х.Л. А. Концепція права. Київ: Сфера. 1998. 236 с.
59. Шемшученко Ю. Конституція України і права людини. *Право України*. Київ. 2001. № 8. С. 15-18.
60. Baldinger S. 2019. Why law is law. *Jurisprudence: An International Journal of Legal and Political Thought*. Volume 10. Issue 2.
61. Brink, D. 2001. Legal interpretation and morality. In B. Leiter (ed.), *Objectivity in Law and Morals*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 12–65.
62. Dworkin, R. 1986. *Law's Empire*. Cambridge MA: Harvard University Press.
63. Finnis, John. 1996. The truth in legal positivism. In Robert P. George (ed.), *The Autonomy of Law*. Oxford: Oxford University Press, 195–214.

64. Leiter, B. 2002. Law and objectivity. In J. Coleman and S. Shapiro (eds.), The Oxford Handbook of Jurisprudence & Philosophy of Law. Oxford: Oxford University Press, 969–89.

65. The Concept of Law. Oxford: Oxford University Press. H. L. A. Hart (ed.). 1982.

Інтернет–ресурси

66. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>

67. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua

68. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua>

69. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>

70. Українська правнича фундація <https://www.facebook.com/ULFoundation/>